

## Poliitiline deklaratsioon, millega kehtestatakse Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi tulevaste suhete raamistik

(2019/C 66 I/02)

### SISSEJUHATUS

1. Euroopa Liit, edaspidi „liit“, ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik, edaspidi „Ühendkuningriik“, („pooled“), on leppinud kokku käesolevas poliitilises deklaratsioonis oma tulevaste suhete kohta, tuginedes Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikli 50 lõikele 2, millega nähakse ette läbirääkimiste pidamine lepingu üle, milles sätestatakse lahkuva riigi väljaastumise kord, võttes arvesse tema ja liidu tulevaste suhete raamistikku. Sellega seoses kuulub käesolev deklaratsioon poolte poolt kinnitatud väljaastumislepingu juurde, tingimusel et see ratifitseeritakse.
2. Liit ja Ühendkuningriik on otsustanud tegutseda ühiselt selle nimel, et tagada reeglitel põhinev rahvusvaheline kord, õigusriik ja demokraatia edendamine ning kõrgel tasemel vaba ja aus kaubandus ning töötajate õigused, tarbija- ja keskkonnakaitse ning koostöö sise- ja välisohutude vastu kooskõlas oma väärtuste ja huvidega.
3. Selles vaimus kehtestatakse käesoleva deklaratsiooniga põhimõtted ambitsioonikaks, laiaulatuslikuks, põhjalikuks ja paindlikuks partnerluseks kaubandus- ja majanduskoostöö, õiguskaitse ja kriminaalõiguse, välispoliitika, julgeoleku ja kaitse ning laiemates koostöövaldkondades. Kui pooled leiavad läbirääkimiste jooksul, et see on nende vastastikustes huvides, võivad tulevased suhted hõlmata ka käesolevas poliitilises deklaratsioonis kirjeldamata koostöövaldkondi. Need suhted põhinevad liidu ja Ühendkuningriigi ühistel väärtustel ja huvidel, mis tulenevad poolte geograafilisest asukohast, ajaloo ja ideaalidest, mille aluseks on nende ühine Euroopa kultuuripärand. Liit ja Ühendkuningriik on ühel meelel jõukuse ja turvalisuse suurendamises, võttes omaks vaba ja ausa kaubanduse, kaitstes üksikisikute õigusi ja õigusriigi põhimõtet, töötajaid, tarbijaid ja keskkonda ning seistes üheskoos vastu ohtudele, mis ähvardavad neid õigusi ja väärtusi nii seest- kui ka väljastpoolt.
4. Tulevased suhted põhinevad õiguste ja kohustuste tasakaalul, võttes arvesse kummagi poole põhimõtteid. See tasakaal peab tagama liidu otsustusprotsessi autonoomia ja olema kooskõlas liidu põhimõtetega, eelkõige seoses ühtse turu ja tolliliidu terviklikkusega ning nelja vabaduse jagamatusega. See peab samuti tagama Ühendkuningriigi suveräänsuse ja tema siseturu kaitsmise, austades samal ajal 2016. aasta referendum tulemust, sealhulgas seoses tema sõltumatu kaubanduspoliitika arendamisega ning liidu ja Ühendkuningriigi vahel inimeste vaba liikumise lõpetamisega.
5. Ühendkuningriigi liidu liikmeks oldud aja tulemuseks on liidu ja Ühendkuningriigi majanduse suur integreeritus ning liidu ja Ühendkuningriigi inimeste ja prioriteetide põimitus nii minevikus kui ka tulevikus. Seda ainulaadset keskkonda on vaja tulevastes suhetes vältimatult arvesse võtta. Kuigi ulatumata liikmesusest tulenevate õiguste ja kohustusteni, lepivad pooled kokku, et tulevaste suhete ulatuse ja põhjalikkuse osas tuleks võtta äärmiselt ambitsioonikas hoiak, ning tunnistavad, et see võib aja jooksul areneda. Eelkõige peaksid suhted olema sellised, mis on liidu ja Ühendkuningriigi kodanike huvides nii praegu kui ka tulevikus.

### I OSA: ESIALGSED SÄTTED

#### I. Koostöö alus

- A. *Peamised väärtused ja õigused*
6. Pooled lepivad kokku, et tulevased suhted peaksid põhinema ühistel väärtustel, nagu inimõiguste ja põhivabaduste, demokraatia põhimõtete ja õigusriigi austamine ja kaitse ning massihävitusrelvade leviku tõkestamise toetamine. Pooled lepivad kokku, et need väärtused on tähtis eeltingimus käesolevas raamistikus kavandatud koostööks. Samuti kinnitavad pooled pühendumist tõhusa mitmepoolsuse edendamisele.
7. Tulevased suhted peaksid hõlmama Ühendkuningriigi jätkuvat kohustust austada Euroopa inimõiguste konventsiooni raamistikku, samal ajal kui liidu ja selle liikmesriikide jaoks jääb kehtima Euroopa Liidu põhiõiguste harta, millega kinnitatakse õigusi, mis tulenevad eelkõige Euroopa inimõiguste konventsioonist.

- B. *Andmekaitse*
8. Pidades silmas andmevoogude ja -vahetuse tähtsust tulevastes suhetes, lubavad pooled tagada kõrgel tasemel isikuandmete kaitse, et hõlbustada selliseid omavahelisi andmevoogusid.
  9. Liidu andmekaitsetsätetega nähakse ette raamistik, mis võimaldab Euroopa Komisjonil tunnistada kolmanda riigi andmekaitseõuded sellisteks, millega on tagatud piisav kaitsetase, hõlbustades sel moel isikuandmete edastamist kõnealusele kolmandale riigile. Selle raamistiku alusel alustab komisjon Ühendkuningriigi hindamist nii kiiresti kui võimalik pärast Ühendkuningriigi väljaastumist, püüdes võtta vastu otsused 2020. aasta lõpuks, kui kohaldatavad tingimused on täidetud. Pidades silmas, et Ühendkuningriik kehtestab oma enda rahvusvahelise andmeedastuskorra, võtab Ühendkuningriik sama ajavahemiku jooksul meetmeid, et tagada isikuandmete liidule edastamise samaväärne hõlbustamine, kui kohaldatavad tingimused on täidetud. Tulevased suhted ei mõjuta poolte sõltumatust seoses oma vastavate isikuandmete kaitse normidega.
  10. Samuti peaksid pooled sellega seoses kehtestama korra reguleerivate asutuste vaheliseks asjakohaseks koostööks.

## II. Ühist huvi pakkuvad valdkonnad

### A. *Osalemine liidu programmides*

11. Võttes arvesse tulevaste suhete ulatust ja tihedust ja oma kodanike vahelisi tugevaid sidemeid, kehtestavad pooled üldised põhimõtted ja tingimused Ühendkuningriigi osalemiseks liidu programmides sellistes valdkondades nagu teadus ja innovatsioon, noored, kultuur ja haridus, ülemereamaade areng ja välistegevus, kaitsevõimed, kodanikukaitse ja kosmos, eeldusel et järgitakse vastavates liidu õigusaktides sätestatud tingimusi. Need peaksid sisaldama õiglast ja asjakohast rahalist panust, mõlema poole poolt usaldusväärset finantsjuhtimist võimaldavaid sätteid, osalejate võrdset kohtlemist ning haldus- ja konsulteerimistegevust, mis vastab pooltevahelise koostöö laadile.
12. Pooled uurivad samuti Ühendkuningriigi võimalust osaleda Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri konsortsiumides, eeldusel et järgitakse liidu õigusaktide ja konkreetsete konsortsiumide põhikirjade tingimusi ning võttes arvesse Ühendkuningriigi osalemise taset liidu teaduse ja innovatsiooni programmides.
13. Pooled tulevad meelde oma ühist kohustust saavutada tulemusi tulevases programmis „PEACE PLUS“, et jätkata tööd seoses leppimise ja ühise tulevikuga Põhja-Iirimaal, säilitades tulevases programmis praegused rahastamisproportsioonid.

### B. *Dialogid*

14. Pooled peaksid pidama dialoogi ja vahetama teavet ühist huvi pakkuvates valdkondades, eesmärgiga teha kindlaks koostöövõimalused, jagada parimaid tavasid ja eksperditeadmisi ning tegutseda üheskoos, sealhulgas sellistes valdkondades nagu kultuur, haridus, teadus ja innovatsioon. Pooled tunnistavad nendes valdkondades koostöö võimaldamiseks liikuvuse ning objektide ja varustuse ajutise liikumise tähtsust. Samuti analüüsivad pooled juba toimuvat koostööd kultuuri ja haridusega seotud rühmade vahel.
15. Lisaks märgivad pooled Ühendkuningriigi kavatsust uurida võimalusi tulevaste suhete loomiseks Euroopa Investeeringupanga (EIP) grupiga.

## II OSA: MAJANDUSPARTNERLUS

### I. Eesmärgid ja põhimõtted

16. Pooled tunnistavad erilist tähtsust, mis on nende kaubandus- ja investeerimissuhetel, kajastades enam kui 45 aasta pikkust majandusintegratsiooni Ühendkuningriigi liidu liikmeks oleku ajal, mõlema poole majanduse suurust ja geograafilist lähedust, mis on viinud komplekssete ja integreeritud tarneahelateni.
17. Sellega seoses lubavad pooled arendada välja ambitsioonika, kaugeleulatuva ja tasakaaluka majanduspartnerluse. See partnerlus on laiaulatuslik, hõlmates vabakaubanduspiirkonda ja laiemat valdkondlikku koostööd, kui see on mõlema poole vastastikusel huvides. See põhineb sätetel, mis tagavad võrdsed võimalused avatud ja ausaks konkurentsiks, nagu on sätestatud käesoleva osa XIV jaos. Partnerlus peaks nii palju kui võimalik hõlbustama kaubavahetust ja investeringuid poolte vahel, austades samal ajal liidu ühtse turu ja tolliliidu ning Ühendkuningriigi siseturu terviklikkust ning tunnistades Ühendkuningriigi poolt sõltumatu kaubanduspoliitika arendamist väljaspool seda majanduspartnerlust.

18. Pooled säilitavad oma sõltumatuse ja suutlikkuse reguleerida majandustegevust vastavalt kaitsetasemele, mida kumbki pool peab asjakohaseks, et saavutada õiguspärase avaliku poliitika eesmärgid, näiteks rahvatervise, loomade tervise ja heaolu, sotsiaalteenuste, riikliku hariduse, ohutuse, keskkonna, sealhulgas kliimamuutuste, avaliku kõlbluse, sotsiaal- ja tarbijakaitse, eraelu puutumatus ja andmekaitse ning kultuurilise mitmekesisuse edendamise ja kaitse vallas. Majanduspartnerluses tunnistatakse kestlikku arengut kui poolte üldist eesmärki. Majanduspartnerlusega nähakse samuti ette asjakohased üldised erandid, sealhulgas seoses julgeolekuga.
19. Pooled tuletavad meelde oma kindlat tahet asendada Põhja-Iirimaa käsitlev kaitsemeetmel põhinev lahendus järgneva lepinguga, millega luuakse alternatiivne kord, et tagada Iirimaa saarel range piirikontrolli puudumine alaliselt.

## II. Kaubad

### A. Eesmärgid ja põhimõtted

20. Pooled näevad ette võimalikult tihedad kaubavahetussuhted, eesmärgiga hõlbustada sujuvat seaduslikku kaubandust.
21. See kord võtab arvesse asjaolu, et pärast Ühendkuningriigi liidust lahkumist moodustavad pooled eraldi turud ja kehtestavad eraldi õiguskorra. Kaupade piiriülene liikumine võib kujutada ohtu nende turgude terviklikkusele ja nõuetekohasele toimimisele, mida hallatakse tolliprotseduuride ja -kontrollide kaudu.
22. Piiriülese kaubavahetuse hõlbustamiseks näevad pooled siiski ette laiaulatusliku korra, millega luuakse vabakaubanduspiirkond, ühendades tiheda regulatiivse ja tollikoostöö, ning mille aluseks on sätted, mis tagavad võrdsed võimalused avatud ja ausaks konkurentsiks.

### B. Tariifid

23. Majanduspartnerlus peaks tagama tariifide, tasude, maksude ja kvantitatiivsete piirangute puudumise kõikides sektorites koos põhjaliku tolliprotseduuriga, mis kooskõlas eespool nimetatud poolte eesmärkide ja põhimõtetega põhineb väljaastumislepingus ettenähtud ühtsel tolliterritooriumil ja arendab seda edasi, mistõttu puudub vajadus teostada päritolureeglite kontrolli.

### C. Regulatiivsed aspektid

24. Säilitades regulatiivse autonoomia, kehtestavad pooled sätted selliste regulatiivsete lähenemisviiside soodustamiseks, mis on läbipaistvad, tõhusad, aitavad hoida ära ebavajalikke kaubandustõkkeid ja on omavahel võimalikult palju kooskõlas. Tehniliste kaubandustõkete ning sanitaar- ja fütosanitaarmedetete põhimõtted peaksid põhinema vastavatel WTO kokkulepetel ja minema nendest kaugemale. Konkreetsemalt tuleks tehniliste kaubandustõkete põhimõtetes kehtestada ühised printsiibid standardimise, tehniliste normide, vastavushindamise, akrediteerimise, turujärelevalve, metroloogia ja märgistamise valdkonnas. Sanitaar- ja fütosanitaarmedetete osas peaksid pooled kohtlema üksteist tervikliku üksusena, sealhulgas sertifitseerimise eesmärgil, ning tunnistama piirkondadeks jaotamist eksportiva poole esitatud asjakohase epidemioloogilise teabe põhjal. Samuti uurivad pooled võimalust, kuidas Ühendkuningriik saaks teha koostööd liidu ametitega, nagu Euroopa Raviamet (EMA), Euroopa Kemikaaliamet (ECHA) ja Euroopa Lennundusohutusamet (EASA).
25. Sellega seoses kaalub Ühendkuningriik oma normide vastavusse viimist liidu vastavate valdkondade normidega.

### D. Toll

26. Pooled kehtestavad oma üldiste eesmärkide saavutamiseks põhjaliku tolliprotseduuri. Seda tehes näevad pooled ette kõikide hõlbustavate menetluste ja tehnoloogiate kasutamise, järgides täielikult oma õiguskorda ja tagades tolli suutlikkuse kaitsta poolte vastavaid finantshuve ja viia ellu avalikku poliitikat. Selleks on neil kavas kaaluda usaldusväärsete kauplejate programmide vastastikust tunnustamist, halduskoostöö tegemist tolliküsimustes ja vastastikust abi, sealhulgas maksude ja tollimaksudega seotud nõuete sissenõudmiseks, ning vahetada teavet tollipettuste ja muu ebaseadusliku tegevuse vastu võitlemiseks.
27. Neid hõlbustavaid menetlusi ja tehnoloogiaid kaalutakse ka mis tahes sellise alternatiivse korra väljatöötamisel, millega tagatakse alaliselt range piirikontrolli puudumine Iirimaa saarel.

- E. *Mõju kontrollidele*
28. Pooled näevad ette, et Ühendkuningriigi tolli- ja regulatiivse koostöö ulatust, sealhulgas seoses normide vastavusse viimisega, võetakse arvesse seotud kontrollide kohaldamisel, käsitledes seda riske vähendava tegurina. See koos kõigi eespool nimetatud kättesaadavate hõlbustavate menetluste kasutamisega võib viia väga erinevate tulemusteni haldusmenetluste ja kontrollide jaoks ning pooled märgivad sellega seoses oma soovi olla võimalikult ambitsioonikad, austades samal ajal oma vastavate turgude terviklikkust ja oma õiguskorda.

### III. Teenused ja investeeringud

- A. *Eesmärgid ja põhimõtted*
29. Pooled peaksid leppima kokku põhjalikus, laiaulatuslikus ja tasakaalustatud korras seoses teenustekaubanduse ning teenuste ja teenustevälistesse sektoritesse investeerimisega, austades kummagi poole õigust kehtestada oma norme. Poolte eesmärk peaks olema saavutada teenustekaubanduse liberaliseerimine tasemel, mis läheb märksa kaugemale poolte poolt Maailma Kaubandusorganisatsioonis (WTO) võetud kohustustest, ja tuginedes hiljutistele liidu vabakaubanduslepingutele.
30. Kooskõlas teenustekaubanduse üldlepingu artikliga V peaksid pooled seadma eesmärgiks olulise valdkondliku kaetuse, hõlmates kõiki tarneviise ja sätestades sisuliselt igasuguse diskrimineerimise puudumise kaetud valdkondades, koos asjakohaste erandite ja piirangutega. Kõnealune kord peaks seetõttu hõlmama muu hulgas kutse- ja äriteenuste, telekommunikatsiooniteenuste, kulleri- ja postiteenuste, jaotusteenuste, keskkonnateenuste, finantsteenuste, transporditeenuste ja muude vastastikust huvi pakkuvate teenuste sektoreid.
- B. *Turulepääs ja mittediskrimineerimine*
31. Kord peaks hõlmama sätteid poolte teenuseosutajate ja investorite turulepääsu ja sisese kohtlemise kohta teenuste osutamise kohaks oleva poole normide alusel ning käsitlema investoritele kehtestatavaid tulemusnäitajaid. Sellega tagatakse poolte teenuseosutajate ja investorite mittediskrimineeriv kohtlemine, sealhulgas asutamisel.
32. See kord peaks võimaldama füüsiliste isikute ajutist sisenemist ja viibimist ärilisel eesmärgil kindlaksmääratud valdkondade puhul.
- C. *Regulatiivsed aspektid*
33. Säilitades regulatiivse autonoomia, peaks kord hõlmama sätteid selliste regulatiivsete lähenemisviiside soodustamiseks, mis on läbipaistvad, tõhusad ja omavahel võimalikult palju kooskõlas ning mis aitavad vältida ebavajalikke regulatiivseid nõudeid.
34. Sellega seoses peaksid pooled leppima kokku sisese reguleerimise põhimõtetes. Need peaksid hõlmama horisontaalseid sätteid, näiteks litsentsimiskorra kohta, ning konkreetseid regulatiivseid sätteid sellistes vastastikust huvi pakkuvates valdkondades nagu telekommunikatsiooniteenused, finantsteenused, kulleriteenused ja rahvusvahelised meretransporditeenused. Samuti tuleks näha ette sätted head reguleerimistava kajastavate õigusnormide väljatöötamise ja vastuvõtmise kohta.
35. Sellega seoses peaksid pooled kehtestama vabatahtliku regulatiivse koostöö raamistiku vastastikust huvi pakkuvates valdkondades, sealhulgas teabevahetuse ja parimate tavade jagamise.
36. Samuti peaksid pooled töötama välja asjakohase korra seoses kutsekvalifikatsioonidega, mis on vajalikud reguleeritud kutsealadel tegutsemiseks, kui see on poolte vastastikustes huvides.

### IV. Finantsteenused

37. Pooled võtavad kohustuse säilitada finantsstabiilsuse, turu terviklikkuse, investorite ja tarbijate kaitse ning ausa konkurentsi, austades samal ajal poolte regulatiivset ja otsustusprotsesside autonoomiat ning nende suutlikkust teha samaväärsust kinnitavaid otsuseid omaenda huvides. See ei vähenda poolte suutlikkust võtta vastu või hoida alal mis tahes meetmeid, kui see on vajalik usaldatavusnõuete täitmiseks. Pooled lepivad kokku, et nad teevad rahvusvahelistes organites tihedat koostööd regulatiivsetes ja järelevalvealastes küsimustes.

38. Kuna mõlemal poolel on juba olemas samaväärsusraamistikud, mis võimaldavad neil kinnitada kolmanda riigi regulatiivse ja järelevalvekorra samaväärsust asjakohastel eesmärkidel, peaksid pooled alustama kummagi poole samaväärsuse hindamisega nende raamistike alusel nii kiiresti kui võimalik pärast Ühendkuningriigi liidust väljaastumist, püüdes viia need hindamised lõpule enne 2020. aasta juuni lõppu. Pooled jätkavad oma vastavate samaväärsusraamistike läbivaatamist.
39. Pooled lepivad kokku tiheda ja struktureeritud koostöö tegemises regulatiivsetes ja järelevalvealastes küsimustes nende vastastikustes huvides. See koostöö peaks tuginema majanduspartnerlusele ning põhinema regulatiivse autonoomia, läbipaistvuse ja stabiilsuse põhimõtetel. See peaks hõlmama läbipaistvust ja asjakohast konsulteerimist samaväärsust kinnitavate otsuste vastuvõtmise, peatamise ja tagasivõtmise protsessis, teabevahetust ning konsulteerimist seoses regulatiivsete algatustega ja muudes vastastikust huvi pakkuvates küsimustes, seda nii poliitilisel kui ka tehnilisel tasandil.

#### V. Digitaalküsimused

40. Võttes arvesse nii teenuseid kui ka kaupu hõlmava kaubanduse aina suurenevat digitaliseerimist, peaksid pooled kehtestama sätted e-kaubanduse hõlbustamiseks, tegelema e-kaubanduse põhjendamatute tõketega ning tagama avatud, turvalise ja usaldusväärse veebikeskkonna ettevõtetele ja tarbijatele, näiteks seoses elektrooniliste usaldusteenuste ja autentimisteenustega või mitte nõudes eelnevat luba üksnes seetõttu, et teenust osutatakse elektroonilisel teel. Nende sätetega tuleks samuti hõlbustada piiriüleseid andmevooge ning tegeleda andmete põhjendamatute asukohapiirangutega, märkides, et selline hõlbustamine ei mõjuta poolte vastavaid isikuandmete kaitse norme.
41. Pooled peaksid telekommunikatsiooniteenuseid käsitlevate valdkondlike sätete kaudu tagama õiglase ja võrdse juurdepääsu üksteise teenusepakkujate avalikele telekommunikatsioonivõrkudele ja -teenustele ning tegelema konkurentsivastaste tavadega.
42. Pooled peaksid tegema koostööd mitmepoolsetel ja erinevaid sidusrühmi hõlmavatel foorumitel ning rajama dialoogi, et vahetada teavet, kogemusi ja parimaid tavasid kujunemisjärgus tehnoloogiate vallas.

#### VI. Kapitali liikumine ja maksed

43. Pooled peaksid nägema ette sätted, et võimaldada kapitali vaba liikumist ja maksed seoses majanduspartnerluse kohaselt liberaliseeritud tehingutega, kohaldades asjakohaseid erandeid.

#### VII. Intellektuaalomand

44. Pooled peaksid tagama intellektuaalomandiõiguste kaitse ja jõustamise, et stimuleerida innovatsiooni, loovust ja majandustegevust, minnes kaugemale WTO intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu ja Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni konventsioonide standarditest, kui see on asjakohane.
45. See peaks säilitama poolte praeguse kõrge kaitsetaseme muu hulgas autoriõiguse normidega tagatud teatavate õiguste puhul, mis hõlmavad näiteks andmebaasi tegija õigusi ning kunstnike edasimüügiõigusi. Võttes teadmiseks väljaastumislepingus olemasolevatele geograafilistele tähistele ettenähtud kaitse, peaksid pooled kehtestama korra, et tagada asjakohane kaitse oma geograafilistele tähistele.
46. Pooltele tuleks jätta vabadus kehtestada oma intellektuaalomandiõiguste ammendumise kord.
47. Pooled peaksid looma mehhanismi koostöö tegemiseks ja teabe vahetamiseks seoses vastastikku huvi pakkuvate intellektuaalomandiõigustealaste küsimustega, milleks võivad olla näiteks vastavad lähenemisviisid ja protsessid kaubamärkide, disainide ja patentide puhul.

#### VIII. Riigihanked

48. Võttes teadmiseks Ühendkuningriigi kavatsuse ühineda WTO riigihankelepinguga, peaksid pooled oma vastavatel riigihanketurgetel vastastikku huvi pakkuvates valdkondades ette nägema vastastikused võimalused, mis lähevad kaugemale WTO riigihankelepinguga neile kehtestatud kohustustest, ilma et see mõjutaks poolte riigisiseseid norme nende oluliste julgeolekuhuvide kaitsmise kohta.

49. Samuti peaksid pooled järgima WTO riigihankelepingul põhinevaid standardeid, millega tagatakse turuvõimaluste, riigihankenormide, -menetluste ja -tavade läbipaistvus. Nendele standarditele tuginedes peaksid pooled käsitlema meelevaldse tegevuse ohtu lepingute sõlmimisel ning tegema kättesaadavaks õiguskaitsevahendid ja läbivaatamis-menetlused, sealhulgas õigusasutuste poole pöördumise puhul.

### IX. Liikuvus

50. Märkides, et Ühendkuningriik on otsustanud, et isikute vaba liikumise põhimõtet liidu ja Ühendkuningriigi vahel enam ei kohaldata, peaksid pooled sõlmima vastavalt allpool toodule liikuvust käsitlevad kokkulepped.
51. Liikuvust käsitlevate kokkulepete aluseks on põhimõte, et liidu liikmesriike ei tohi kohelda erinevalt, ning täielik vastastikkus.
52. Seoses sellega on poolte eesmärk tagada oma siseste õigusaktide kaudu viisavaba reisimine lühiajaliste külastuste puhul.
53. Pooled on nõus arutama tingimusi oma territooriumile sisenemiseks ja seal viibimiseks sellistel eesmärkidel nagu näiteks teadustöö, õppimine, koolitus ning noortevahetus.
54. Samuti on pooled nõus arutama sotsiaalkindlustuse koordineerimise teemat, võttes arvesse isikute liikumist tulevikus.
55. Pooled arutavad oma kohaldatavaid õigusnorme järgides võimalust hõlbustada oma piiride ületamist seadusliku reisimise puhul.
56. Ühegi sättega ei piirata Ühendkuningriigi ja Iirimaa vahel kohaldatavat ühise reisipiirkonna korda.
57. Liikuvuse toetamiseks kinnitavad pooled, et on pühendunud nende kehtivate rahvusvaheliste perekonnaõiguse instrumentide tõhusale jõustamisele, millega nad on ühinenud. Liit võtab teadmiseks Ühendkuningriigi kavatsuse ühineda elatise sissenõudmist käsitleva 2007. aasta Haagi konventsiooniga, mis on Ühendkuningriigi suhtes praegu siduv liidu liikmesuse kaudu.
58. Pooled arutavad võimalusi õigusalse koostöö tegemiseks abieluasjade, vanemliku vastutuse ja muude asjakohaste valdkondade puhul.
59. Selliste valdkondade puhul sõlmitud kokkulepped lisanduksid kohustustele, mis käsitlevad füüsiliste isikute ajutist sisenemist ja viibimist ärilisel eesmärgil kindlaksmääratud valdkondade puhul, nagu on osutatud käesoleva osa III jaos. Neid kohustusi ei tohiks tühistada kummagi poole õigus kohaldada oma vastavaid õigusakte, määrusi ja nõudeid, mis käsitlevad territooriumile sisenemist, seal viibimist ja seal töötamist.

### X. TRANSPORT

#### A. Lennundus

60. Pooled peaksid tagama lennuühendused reisijatele ja veostele üldise lennutranspordilepingu kaudu. Üldine lennutranspordileping peaks hõlmama turulepääsu ja investeerimist, lennundusohutust ja -julgestust, lennuliikluse juhtimist ning sätteid eesmärgiga tagada avatud ja aus konkurents, sealhulgas asjakohased tarbijakaitsenõuded ning sotsiaalsed standardid.
61. Pooled peaksid tegema lisakokkuleppeid koostöö võimaldamiseks, seades eesmärgiks kõrgel tasemel lennundusohutuse ja -julgestuse, sealhulgas EASA ning Ühendkuningriigi tsiviillennundusameti vahelise tiheda koostöö kaudu.

#### B. Maanteevedu

62. Pooled peaksid tagama kauba ja reisijate veoga tegelevatele ettevõtjatele võrreldava turulepääsu, mille aluseks on asjakohased tarbijakaitsenõuded ja sotsiaalsed standardid seoses rahvusvahelise maanteeveoga ning kohustused, mis tulenevad maanteeveo valdkonnas sõlmitud rahvusvahelistest lepingutest, mille Ühendkuningriik ning liit ja/või selle liikmesriigid on allkirjastanud, eelkõige seoses autoveo-ettevõtja ameti pidamiseks kehtestatud tingimustega, teatavate tööhõivetingimustega rahvusvahelise maanteeveo vallas, liikluseeskirjadega, reisijate maanteeveoga ning ohtlike kaupade maanteeveoga. Lisaks peaksid pooled kaaluma täiendavate kokkulepete sõlmimist eraisikutest sõidukijuhtide reisimise kohta.

**C. Raudteetransport**

63. Pooled nõustuvad, et vastavalt vajadusele tuleks sõlmida kahepoolsed kokkulepped piiriüleste raudteeteenuste jaoks, muu hulgas selleks, et hõlbustada raudteeteenuste, näiteks Belfast-Dublin Enterprise Line'i ning La Manche'i väina tunneli kaudu osutatavate teenuste jätkuvalt sujuvat toimimist ja tööd.

**D. Meretransport**

64. Pooled märgivad, et reisijate ja veoste ühenduste aluseks meretranspordisektoris on rahvusvaheline õigusraamistik. Pooled peaksid lisaks sellele sõlmima asjakohaseid kokkuleppeid rahvusvaheliste meretransporditeenuste turulepääsu kohta.
65. Tulevaste suhetega tuleks hõlbustada koostööd meresõiduohutuse ja meresõidu turvalisuse vallas, sealhulgas teabe vahetamist Euroopa Meresõiduohutuse Ameti (EMSA) ning Ühendkuningriigi Mere- ja Rannavalveameti (MCA) vahel, kooskõlas Ühendkuningriigi kui kolmanda riigi staatusega.

**XI. Energeetika****A. Elekter ja gaas**

66. Pooled peaksid tegema koostööd, et toetada kulutõhusat, keskkonnasõbralikku ja kindlat elektri- ja gaasivarustust, tuginedes konkurentsivõimelistele turgudele ja mittediskrimineerivale juurdepääsule võrgustikele.
67. Pooled peaksid kehtestama raamistiku, et hõlbustada oma süsteeme ühendava energiataristu planeerimisel ja kasutamisel tehnilist koostööd elektri- ja gaasivõrguettevõtjate ja -organisatsioonide, näiteks Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustik ja Euroopa maagaasi ülekandesüsteemi haldurite võrgustik, vahel. See raamistik peaks hõlmama ka mehhanisme, et tagada võimalikult suur energiavarustuskindlus ja tõhus kaubandus võrkudevaheliste ühenduste ja erinevate ajakavade kontekstis.

**B. Tsiviilotstarbeline tuumaenergia**

68. Tunnistades tuumaohutuse ja tuumarelva leviku tõkestamise tähtsust, peaksid tulevased suhted hõlmama Euroopa Aatomienergiaühenduse (Euratom) ja Ühendkuningriigi vahelist laiaulatuslikku tuumakoostöölepingut tuumaenergia rahuotstarbelise kasutamise kohta, mis põhineb nende pühendumisel kehtivatele rangetele standarditele tuumaohutuse valdkonnas. Leping peaks võimaldama koostöö tegemist Euratomi ning Ühendkuningriigi ja selle riigiasutuste vahel. See peaks hõlmama teabe vahetamist vastastikust huvi pakkuvates valdkondades, milleks on näiteks julgeolekumeetmed, ohutus ja koostöö Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuriga (IAEA). Sellega tuleks hõlbustada tuumamaterjalide ja -seadmete kaubandust ning sätestada Ühendkuningriigi kui kolmanda riigi osalemine liidu süsteemides, mis on loodud keskkonna radioaktiivsustasemetete seireks ja sellealase teabe vahetamiseks, nimelt Euroopa Liidu kiireloomulise radioloogilise teabe vahetuse süsteemis ning Euroopa kiirgusandmete vahetamise platvormis.
69. Pooled võtavad teadmiseks Ühendkuningriigi kavatsuse olla seotud Euratomi teadus- ja koolitusprogrammidega, nagu on sätestatud I osa II jaos.
70. Pooled võtavad teadmiseks, et Euratomi Tarneagentuur kavatseb õigeaegselt ümber hinnata liidu ja Ühendkuningriigi ettevõtete vahel sõlmitud ja agentuuri enda poolt allkirjastatud tuumamaterjalide tarne lepingutega seotud load ja kinnitused.
71. Pooled teevad ka koostööd meditsiinis kasutatavate radioisotoopide tarnet käsitleva teabe vahetamise kaudu.

**C. CO<sub>2</sub>-heite maksustamine**

72. Pooled peaksid kaaluma koostöö tegemist CO<sub>2</sub>-heite maksustamise vallas, sidudes Ühendkuningriigi riikliku kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi liidu heitkogustega kauplemise süsteemiga.

**XII. Kalapüügi võimalused**

73. Pooled peaksid tegema kahepoolset ja rahvusvahelist koostööd, et tagada säästev kalapüük, edendada kalavarude kaitset ning edendada puhast, tervet ja viljakat merekeskkonda, võttes arvesse, et Ühendkuningriik on sõltumatu rannikuriik.
74. Säilitades regulatiivse autonoomia, peaksid pooled tegema mittediskrimineerival moel koostööd kalavarude kaitse, otstarbeka majandamise ja reguleerimise meetmete väljatöötamisel. Nad teevad tihedat koostööd teiste rannikuriikidega ja rahvusvahelistel foorumitel, sealhulgas ühiste kalavarude majandamiseks.

75. Üldise majanduspartnerluse kontekstis peaksid pooled sõlmima uue kalanduslepingu, mis muu hulgas käsitleks juurdepääsu vetele ja kvoodiosasid.
76. Pooled annavad endast parima, et sõlmida ja ratifitseerida oma uus kalandusleping 1. juuliks 2020, et selle saaks võtta aluseks, kui pärast üleminekuperioodi hakatakse esimeseks aastaks kalapüügivõimalusi kindlaks määrama.

### XIII. Ülemaailmne koostöö

77. Pooled tunnistavad ülemaailmse koostöö tähtsust, et tegeleda ühiste majandus-, keskkonna- ja sotsiaalhuvidega seotud küsimustega. Säilitades oma otsustusprotsesside autonoomia, peaksid pooled tegema koostööd rahvusvahelistel foorumitel, näiteks G7 ja G20 raames, kui see on nende vastastikustes huvides, muu hulgas näiteks sellistes valdkondades:
  - a) kliimamuutused;
  - b) kestlik areng;
  - c) piiriülene reostus;
  - d) rahvatervis ning tarbijakaitse;
  - e) finantsstabiilsus; ning
  - f) võitlus kaubandusproteksionismi vastu.
78. Tulevased suhted peaksid kinnitama taas poolte pühendumist rahvusvahelistele kokkulepetele kliimamuutuste vastase võitluse vallas, hõlmates ka neid, millega rakendatakse ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni, näiteks Pariisi kokkulepet.

### XIV. Võrdsed tingimused avatud ja ausa konkurentsi jaoks

79. Tulevased suhted peaksid tagama avatud ja ausa konkurentsi. Selle tagamise sätted peaksid hõlmama riigiabi, konkurentsi, sotsiaalseid ja tööhõivestandardeid, keskkonnastandardeid, kliimamuutusi ning asjakohaseid maksuküsimusi, tuginedes väljaastumislepingus sätestatud võrdsete tingimuste korrale ja lähtudes üldistest majandussuhetest. Pooled peaksid võtma arvesse kohustuste täpset laadi asjakohastes valdkondades, arvestades tulevaste suhete ulatust ja tihedust. Nendes kohustustes peaks olema ühendatud asjakohased liidu ja rahvusvahelised standardid, piisavad mehhanismid, et tagada tõhus sisene rakendamine, samuti jõustamine ja vaidluste lahendamine kui osa tulevastest suhetest.

## III OSA: JULGEOLEKUPARTNERLUS

### I. Eesmärgid ja põhimõtted

80. Pidades silmas Euroopa julgeolekut ja poolte kodanike ohutust, peaksid pooled rajama laiaulatusliku, tervikliku ja tasakaalustatud julgeolekupartnerluse. Selles partnerluses võetakse arvesse geograafilist lähedust ja muutuvaid ohtusid, sealhulgas rasket rahvusvahelist kuritegevust, terrorismi, küberrünnakuid, väärinfo levitamise kampaaniaid, hübriidohtusid, reeglitel põhineva rahvusvahelise korra nõrgenemist ning riigipõhiste ohtude taasteket. Partnerlusega austatakse Ühendkuningriigi suveräänsust ja liidu autonoomiat.
81. Pooled edendavad ülemaailmset julgeolekut, heaolu ja tõhusat mitmepoolsust, tuginedes oma ühiste põhimõtetele, väärtustele ja huvidele. Julgeolekupartnerlus peaks koosnema kriminaalasjades tehtavast õiguskaitsekoostööst ja õigusalasest koostööst, välispoliitikast, julgeolekust ja kaitsest ning ka temaatilisest koostööst ühist huvi pakkuvates valdkondades.

### II. Õiguskaitsekoostöö ja õiguslane koostöö kriminaalasjades

82. Tulevastes suhetes tagatakse laiaulatuslik, tihe, tasakaalustatud ja vastastikune õiguskaitsekoostöö ja õiguslane koostöö kriminaalasjades, eesmärgiga saavutada tõhus tegevussuutlikkus kuritegude ennetamiseks, uurimiseks, avastamiseks ja nende eest süüdistuste esitamiseks, võttes arvesse geograafilist lähedust, poolte ees seisvaid ühiseid ja muutuvaid ohtusid, vastastikust kasu oma kodanike ohutusele ja julgeolekule ning asjaolu, et Ühendkuningriigist saab Schengeni alasse mittekuuluv kolmas riik, mis ei taga isikute vaba liikumist.



83. Pooled lepivad kokku, et tulevase korra ulatus ja kohaldamisala peaks saavutama asjakohase tasakaalu õiguste ja kohustuste vahel – mida lähedasem ja tihedam on partnerlus, seda tugevamad on sellega kaasnevad kohustused. See peaks kajastama kohustusi, mida Ühendkuningriik on valmis võtma, et austada liidu õiguskorra terviklikkust, näiteks seoses normide vastavusseviimisega ja vaidluste lahendamise mehhanismidega ja jõustamisega, hõlmates ka Euroopa Liidu Kohtu rolli liidu õiguse tõlgendamisel. Samuti peaks see tuginema pikaajalisele pühendumisele isikute põhiõigustele, hõlmates Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni jätkuvat järgimist ja jõustamist, ning isikuandmete piisavale kaitsele, mis mõlemad on keskse tähtsusega eeltingimuseks poolte kavandatava koostöö võimaldamisele, samuti rahvusvahelisele *ne bis in idem* põhimõttele ja menetlusõigustele. Ka peaks see kajastama liidu ja selle liikmesriikide pühendumist Euroopa Liidu põhiõiguste hartale.

84. Võttes arvesse seda pühendumist, peaksid tulevased suhted hõlmama kokkuleppeid kolmes koostöövaldkonnas: andmevahetus; õiguskaitseasutuste vaheline operatiivkoostöö ja õiguslane koostöö kriminaalasjades; ning võitlus rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu.

#### A. Andmevahetus

85. Tunnistades, et tõhus ja kiire andmete jagamine ja analüüs on kaasaegse õiguskaitse jaoks äärmiselt tähtis, lepivad pooled kokku seda kajastava korra kehtestamises, et reageerida muutuvatele ohtudele, takistada terrorismi ja rasket kuritegevust, hõlbustada uurimisi ja süüdistuste esitamisi ning tagada üldsuse julgeolek.

86. Pooled peaksid kehtestama vastastikuse korra, et õigeaegselt, tõhusalt ja tulemuslikult vahetada broneeringuinfot ning sellise info töötlemise tulemusi, mis on salvestatud vastavatesse riiklikesse broneeringuinfo töötlemise süsteemidesse, ja andmeid DNA ja sõrmejälgede kohta ning sõidukite registreerimisandmeid (Prüm).

87. Pooled peaksid kaaluma Ühendkuningriigi tulevase staatusega kooskõlas olevaid lisakokkuleppeid andmevahetuse vallas, näiteks andmete vahetamiseks tagaotsitavate või kadunud isikute ja esemete kohta või karistusregistri andmete vahetamiseks, seades eesmärgiks saavutada suutlikkus, mis on lähedane asjaomaste liidu mehhanismidega võimaldatule, kui see on tehniliselt ja õiguslikult võimalik, vajalikuks peetav ning mõlema poole huvides.

#### B. Õiguskaitseasutuste vaheline operatiivkoostöö ja õiguslane koostöö kriminaalasjades

88. Pooled tunnistavad väärtust, mida annab operatiivkoostöö hõlbustamine Ühendkuningriigi ja liikmesriikide õiguskaitseasutuste ja õigusasutuste vahel, ning teevad sellest lähtudes koostööd, et määrata kindlaks tingimused Ühendkuningriigi koostööks Europoli ja Eurojusti kaudu.

89. Pooled peaksid kehtestama lihtsustatud menetlustel ja ajapiirangutel põhineva tõhusa korra, võimaldades Ühendkuningriigil ja liikmesriikidel loovutada kahtlustatavad ja süüdimõistetud isikud tõhusalt ja kiirelt, nähes ette võimalused loobuda kahepoolse karistatavuse nõude täitmisest, ning määrata kindlaks sellise korra kohaldatavus oma kodanike ja poliitiliste kuritegude puhul.

90. Pooled peaksid kaaluma Ühendkuningriigi tulevase staatusega kooskõlas olevaid lisakokkuleppeid õiguskaitseasutuste vahelise ja õigusasutuste vahelise praktilise koostöö tegemiseks kriminaalasjades, mis võib hõlmata näiteks ühiseid uurimisrühmi, seades eesmärgiks saavutada suutlikkus, mis on lähedane asjaomaste liidu mehhanismidega võimaldatule, kui see on tehniliselt ja õiguslikult võimalik, vajalikuks peetav ning mõlema poole huvides.

#### C. Võitlus rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu

91. Pooled nõustuvad toetama rahvusvahelisi püüdlusi, mille eesmärk on rahapesu ja terrorismi rahastamist ennetada ning nende vastu võidelda, eelkõige rahapesuvastase töökonna (FATF) standardite järgimise ning sellega seotud koostöö kaudu. Pooled on nõus minema kaugemale FATF standarditest tegeliku tulusaajaga seotud läbipaistvuse valdkonnas ning lõpetama virtuaalvääringute kasutamise seotud anonüümsuse, sealhulgas kehtestades virtuaalvääringutega kauplemise teenuste ja virtuaalvääringu rahakotiteenuste pakkujatele kohustuse kohaldada klientide suhtes hooldusmeetmeid.

### III. Välispoliitika, julgeolek ja kaitse

92. Pooled toetavad ambitsioonikat, tihedat ja kestvat koostööd välistegevuse valdkonnas, et kaitsta kodanikke välise, sealhulgas uute esilekerkivate ohtude eest, ennetada konflikte, tugevdada rahvusvahelist rahu ja julgeolekut, sealhulgas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni ja NATO kaudu, ning käsitleda üleilmsete väljakutsete, nagu terrorismi või ebaseaduslik ränne, algpõhjusteid. Nad toetavad reeglitel põhinevat rahvusvahelist korda ja propageerivad oma ühiseid väärtusi kogu maailmas.

93. Pooled edendavad kestlikku arengut ja vaesuse kaotamist. Sellega seoses jätkavad nad Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kestliku arengu eesmärkide ja Euroopa arengukonsensuse elluviimise toetamist.
94. Pooled kujundavad oma välispoliitika ja viivad seda ellu kooskõlas oma strateegiliste ja julgeolekuhuvidena ning oma õiguskorra kohaselt. Juhul kui pooltel on mõnes valdkonnas ühised huvid, peaksid nad tegema tihedat koostööd nii kahepoolset tasandil kui ka rahvusvahelistes organisatsioonides. Pooled peaksid nägema ette paindliku ja kohandatava koostöö, mis tagaks, et Ühendkuningriik saab kombineerida oma jõupingutusi liidu jõupingutustega võimalikult suure mõju saavutamiseks, sealhulgas kriisiolukordades või tõsiste intsidentide korral.
95. Selleks peaks tulevased suhted nägema ette asjakohased dialoogi-, konsulteerimis-, koordineerimis-, teabevahetus- ja koostöömehhanismid. Samuti peaks nende kohaselt olema võimalik lähetada eksperte, kui see on asjakohane ja poolte vastastikusel huvides.
- A. *Konsulteerimine ja koostöö*
96. Pooled peaksid seadma sisse struktureeritud konsultatsioonid ja korrapärased temaatilised dialoogid, määrates kindlaks valdkonnad ja tegevused, kus tihe koostöö võiks aidata kaasa ühiste eesmärkide saavutamisele.
97. Sellega seoses võimaldaksid ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) ning ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) üle peetav poliitiline dialoog ja valdkondlikud dialoogid paindlikku konsulteerimist poolte vahel erinevatel tasanditel (ministrite ja kõrgemate ametnike tasandil, töötasandil). Kõrge esindaja võib asjakohasel juhul kutsuda Ühendkuningriiki osalema liidu liikmesriikide ministrite mitteametlikul kohtumisel.
98. Pooled peaksid püüdma teha tihedat koostööd kolmandates riikides, muu hulgas julgeoleku, konsulaartenuste ja -kaitse küsimustes ning arenguprojektide teemal, samuti rahvusvaheliste organisatsioonide ja foorumite, eelkõige Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni raames. See peaks võimaldama pooltel asjakohasel juhul toetada üksteise seisukohti, võtta välistegevuse meetmeid ja tegeleda üleilmsete väljakutsetega sidusal viisil, muu hulgas kokkulepitud avalduste, demaršide ja ühiste seisukohtade abil.
- B. *Sanktsioonid*
99. Kuigi pooled kohaldavad oma välispoliitikast ajendatud sõltumatut sanktsioonipoliitikat, tunnustavad nad sanktsioone mitmepoolse välispoliitilise vahendina ning tunnustavad tiheda konsulteerimise ja koostöö tähtsust.
100. Sanktsioonide üle peetavad konsultatsioonid peaksid hõlmama teabe vahetamist loetelude ning nende põhjenduste, neis tehtud muudatuste, nende rakendamise ja jõustamise kohta, samuti tehnilise toe kohta, ning dialoogi tulevaste loetellu kandmise ja sanktsioonirežiimide kohta. Kui konkreetse tulevase sanktsioonirežiimi aluseks olevad välispoliitika eesmärgid on poolte vahel kooskõlas, toimub asjaomase sanktsioonirežiimi poliitikatsükli asjakohastes etappides intensiivsem teabevahetus ja on võimalik võtta vastu sanktsioone, mis on üksteist vastastikku tugevdavad.
- C. *Operatsioonid ja missioonid*
101. Pooled peavad tervitatavaks tihedat koostööd liidu juhitavate kriisiohjamise tsiviil- ja sõjaliste missioonide ja operatsioonide raames. Tulevased suhted peaksid seega võimaldama Ühendkuningriigil osaleda ÜJKP missioonidel ja operatsioonides üksikjuhtudel osalemist käsitleva raamlepingu alusel.
102. Kui pärast poliitilise dialoogi raames toimunud varajast konsulteerimist ja teabevahetust väljendab Ühendkuningriik kavatsust anda oma panus kavandatavasse ÜJKP missiooni või operatsiooni, mis on osalemiseks avatud kolmandatele riikidele, peaksid pooled intensiivistama suhtlemist ja teabevahetust kavandamisprotsessi asjakohastes etappides ning tegema seda proportsionaalselt Ühendkuningriigi panustamise tasemega. See võimaldaks Ühendkuningriigil oma panust kõige paremini kohandada ja anda eksperditeadmisi õigeaegselt.
103. Konkreetse ÜJKP missiooni või operatsiooni panustajana osaleks Ühendkuningriik vägede moodustamist käsitleval konverentsil, panuste esitamise kutses ja panustajate komitee koosolekul, et tagada teabevahetus missiooni või operatsiooni elluviimise kohta. Ühendkuningriigil peaks ÜJKP sõjaliste operatsioonide puhul olema samuti võimalik lähetada personali operatsiooni kindlaksmääratud peakorterisse proportsionaalselt oma panustamise tasemega.

**D. Kaitsevõime arendamine**

104. Tulevased suhted peaksid saama kasu poolte üksuste vahelisest teadus- ja tööstuskoostööst konkreetsete Euroopa koostööprojektide raames, et soodustada koostegutsemisvõimet ja edendada relvajõudude ühist võimekust. Sellega seoses, kuigi mõlemad pooled peaksid säilitama oma vastava strateegilise sõltumatuse ja tegevusvabaduse, mille aluseks on nende vastav tugev sisene kaitsetööstuslik baas, lepivad nad kokku, et liidu õiguses sätestatud ulatuses on võimalik:
- a) koostöö Ühendkuningriigiga asjakohastes olemasolevates ja tulevastes Euroopa Kaitseagentuuri (EDA) projektides halduskokkuleppe alusel;
  - b) osalemiskõlblike Ühendkuningriigi üksuste osalemine koostööd võimaldavates kaitseprojektides, kus osalevad liidu üksused ja mida toetab Euroopa Kaitsefond; ning
  - c) koostöö Ühendkuningriigiga projektides, mida viiakse läbi alalise struktureeritud koostöö (PESCO) raames ja milles Ühendkuningriiki kutsub erandkorras osalema Euroopa Liidu Nõukogu, kes tegutseb alalise struktureeritud koostöö formaadis.

**E. Luureteabe vahetamine**

105. Pooled peaksid vajaduse korral vahetama luureteavet õigeaegselt ja vabatahtlikult, eelkõige terrorismivastase võitluse, hübriidohtude ja küberohtude valdkonnas ning nende ÜJKP missioonide ja operatsioonide toetamiseks, millesse Ühendkuningriik panustab. Kuigi pooled koostavad luureandmeid sõltumatult, aitaks selline luureteabe vahetamine luua ühist arusaama Euroopa julgeolekukeskkonnast.
106. Tulevased suhted peaksid võimaldama vahetada luureteavet ja tundlikku teavet õigeaegselt asjaomaste liidu asutuste ja Ühendkuningriigi ametiasutuste vahel. Euroopa Liidu Satelliidikeskus (EUSC) ja Ühendkuningriik peaksid tegema koostööd satelliitkujutiste vallas.

**F. Kosmos**

107. Pooled peaksid kaaluma asjakohast kosmosekoostöö korda.

**G. Arengukoostöö**

108. Pooled peaksid sisse seadma dialoogi, mis võimaldaks arenguabi kavandamisel ja andmisel rakendada strateegiaid, mis on üksteist vastastikku tugevdavad.
109. Vastastikusest huvist lähtudes peaksid pooled kaaluma, kuidas Ühendkuningriik saaks toetada liidu instrumente ja mehhanisme, sealhulgas koordineerimist liidu delegatsioonidega kolmandates riikides.

**IV. Teemailine koostöö****A. Küberjulgeolek**

110. Pooled kinnitavad taas oma pühendumist küberruumis julgeoleku ja stabiilsuse edendamisele suurema rahvusvahelise koostöö kaudu. Pooled nõustuvad vahetama teavet vabatahtlikkuse alusel, õigeaegselt ja vastastikku, sealhulgas küberintsidentide, ründemeetodite ja ründajate päriolu, ohuanalüüsi ja parimate tavade kohta, et aidata kaitsta Ühendkuningriiki ja liitu ühiste ohtude vastu.
111. Eelkõige peaks Ühendkuningriik tegema tihedat koostööd ELi institutsioonide ja ametite infoturbeintsidentidega tegeleva rühmaga (CERT-EU) ning, tingimusel et sõlmitakse liidu õiguses sätestatud kokkulepe, osalema teatavates võrgu- ja infosüsteemide turvalisust käsitleva liidu direktiivi alusel loodud koostöörühma ning Euroopa Liidu Võrgu- ja Infoturbeameti (ENISA) tegevustes.
112. Pooled peaksid tegema koostööd, et edendada tõhusaid ülemaailmseid küberjulgeoleku tavasid asjakohaste rahvusvaheliste organite raames.
113. Ühendkuningriik ja liit seavad sisse küberdialoogi, et edendada koostööd ja teha kindlaks tulevase koostöö võimalused puhuks, kui tekivad uued ohud, võimalused ja partnerlused.

**B. Kodanikukaitse**

114. Pooled peaksid tegema koostööd kodanikukaitse valdkonnas seoses loodusõnnetustega või inimtegevusest tingitud õnnetustega. Sellele koostööle aitaks kaasa Ühendkuningriigi osalemine osaleva riigina liidu kodanikukaitse mehhanismis.

**C. Rahva tervise turvalisus**

115. Pooled peaksid tegema koostööd rahva tervise turvalisuse küsimustes kooskõlas liidu ja kolmandate riikide vahel kehtivate kordadega. Pooled seavad eesmärgiks rahvusvaheliste foorumite raames koostöö tegemise rahva tervise turvalisust ohustavate olemasolevate ja uute ohtude ennetamiseks, avastamiseks, nendeks ettevalmistamiseks ja neile reageerimiseks järjepideval viisil.

**D. Ebaseaduslik ränne**

116. Pooled teevad koostööd, et võidelda ebaseadusliku rände, sealhulgas selle põhjuste ja tagajärgede vastu, tunnistades seejuures vajadust kaitsta kõige haavatavamas olukorras olevaid inimesi. See koostöö hõlmab järgmist:

- a) operatiivkoostöö Europoliga, et võidelda rändealase organiseeritud kuritegevuse vastu;
- b) koostöö Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ametiga, et tugevdada liidu välispiiri; ning
- c) dialoog ühiste eesmärkide ja koostöö teemal, sealhulgas kolmandates riikides ja rahvusvaheliste foorumite raames, et võidelda ebaseadusliku rände ja selle lähtekohtades.

**E. Võitlus terrorismi ja vägivaldse äärmusluse vastu**

117. Pooled peaksid tegema koostööd võitluses terrorismi, vägivaldse äärmusluse ja uute ohtude vastu, et edendada ühist julgeolekut ja ühiseid huve. Tunnistades kollektiivse dialoogi ja operatiivkoostöö vastastikuseid eeliseid, peaks partnerlus toetama:

- a) parimate tavade ja eksperditeadmiste jagamist peamistes küsimustes ja valdkondades;
- b) koostööd asjakohaste luureandmete analüüsivõimega, et tagada poolte vahel tõhus hinnangute jagamine, sealhulgas terrorismivastase võitluse kohta; ning
- c) tihedat dialoogi uute ohtude ja uute võimete teemal.

**V. Salastatud teave ja tundlik salastamata teave**

118. Pooled lepivad kokku, et sõlmitakse salastatud teabe kaitse leping ja selle rakenduskord, milles sätestatakse vastastikused garantiid poolte salastatud teabe töötlemiseks ja kaitsmiseks.
119. Vajaduse korral peaksid pooled kehtestama tingimused poolte vahel edastatava ja vahetatava tundliku salastamata teabe kaitsmiseks.

**IV OSA: INSTITUTSIOONILISED JA MUUD HORISONTAALSED KORRALDUSED****I. Struktuur**

120. Tulevased suhted peaksid põhinema üldisel institutsioonilisel raamistikul, mis hõlmab konkreetsete koostöövaldkondadega seotud peatükke ja seonduvaid kokkuleppeid, tunnistades samas, et tulevaste suhete täpne õiguslik vorm määratakse kindlaks ametlike läbirääkimiste käigus. Asjakohasel juhul võivad pooled kehtestada konkreetsetes valdkondades spetsiaalse haldamiskorra.
121. Pooled võivad samuti otsustada, et teatav kokkulepe peaks jääma väljapoole üldist institutsioonilist raamistikku, ja nendel juhtudel peaksid nad kehtestama asjakohase haldamiskorra.
122. Pooled märgivad, et üldine institutsiooniline raamistik võiks olla assotsieerimislepingu kujul.
123. Pooled peaksid nägema ette võimaluse tulevaste suhete läbivaatamiseks.

**II. Haldamine**

124. Selleks et tagada tulevaste suhete nõuetekohane toimimine, võtavad pooled kohustuse pidada korrapäraselt dialoogi ja seada sisse kindel, tõhus ja tulemuslik kord tulevaste suhete haldamiseks, järelevalveks, rakendamiseks, läbivaatamiseks ja arendamiseks ning vaidluste lahendamiseks ja otsuste täitmiseks, tuginedes väljaastumislepingus sätestatud korrale ja austades täielikult poolte õiguskordasid.

A. *Strateegilised suunised ja dialoog*

125. Tulevaste suhete osa peaks olema dialoog, mida peetakse poolte vahel tippkohtumise, ministrite ja tehnilisel tasandil ning parlamendi tasandil. Pooled peaksid soodustama kodanikuühiskonna dialoogi.
126. Sellega seoses tuleks tippkohtumise ja ministrite tasandil hallata tulevasi suhteid, anda strateegilisi suuniseid ja arutada võimalusi koostöö tegemiseks vastastikust huvi pakkuvates valdkondades, sealhulgas piirkondlikes ja ülemaailmsetes küsimustes. Sellega edendatakse tugevaid pooltevahelisi suhteid, toetatakse kokkulepete toimimist ja võimaldataks partnerlusel areneda muutuvates ja ettenägematutes oludes.
127. Samuti tuleks sisse seada konkreetsed temaatilised dialoogid ministrite ja kõrgemate ametnike tasandil, mis oleksid osa majandus- ja julgeolekupartnerlustest ja toimuksid nii sageli, kui on vaja tulevaste suhete tõhusaks toimimiseks.
128. Pooled toetavad dialoogi sisseseadmist Euroopa Parlamendi ja Ühendkuningriigi parlamendi vahel seal, kus nad peavad seda vajalikuks, et seadusandjad saaksid vahetada seisukohti ja eksperditeadmisi tulevaste suhetega seotud küsimustes.

B. *Juhtimine, haldamine ja järelvalve*

129. Pooled peaksid looma ühiskomitee, kes vastutab tulevaste suhete rakendamise ja toimimise haldamise ja jälgimise eest, vaidluste lahendamise hõlbustamise eest, nagu on esitatud allpool, ja suhete edasiarendamist käsitlevate soovitude esitamise eest.
130. Ühiskomitee peaks koosnema poolte esindajatest asjakohasel tasandil, kehtestama oma töökorra, tegema otsuseid vastastikkusel kokkuleppel ja tulema kokku oma ülesannete täitmiseks vajaliku sagedusega. Vajaduse korral võiks ühiskomitee luua erikomiteesid, kes aitaksid ühiskomiteel täita tema ülesandeid.

C. *Tõlgendamine*

131. Austades täielikult poolte õiguskordade sõltumatust, püüavad liit ja Ühendkuningriik tagada tulevaste suhete ühetaolise tõlgendamise ja kohaldamise.

D. *Vaidluste lahendamine*

132. Pooled lähtuvad vaidluste lahendamise ja otsuste täitmise korra väljatöötamisel väljaastumislepingus sätestatud korrast. Selleks peaksid pooled esmalt tegema kõik endast oleneva, et lahendada kõik tulevaste suhete toimimist käsitlevad küsimused arutelude ja konsultatsioonide raames. Kui emb-kumb pool peab seda vajalikuks, peaks tal olema võimalik edastada vaidlus ametlikuks lahendamiseks ühiskomiteele.
133. Kui ei ole sätestatud teisiti, võib ühiskomitee leppida igal ajal kokku vaidluse edastamises sõltumatule vahekohtule ning kummalgi poolel peaks olema võimalik seda teha, kui ühiskomitee ei ole kindlaksmääratud aja jooksul jõudnud vastastikku rahuldava lahenduseni. Sõltumatu vahekohtu otsused on pooltele siduvad.
134. Kui vaidluses peaks üles kerkima liidu õiguse tõlgendamist puudutav küsimus, mille võib tõstatada ka emb-kumb pool, peaks vahekohus edastama küsimuse siduva kohtuotsuse saamiseks Euroopa Liidu Kohtule, kellel on ainupädevus otsustada liidu õiguse üle. Vahekohus peaks vaidluses tegema otsuse kooskõlas Euroopa Liidu Kohtu otsusega. Kui pool leiab, et vahekohus oleks pidanud edastama liidu õiguse tõlgendamist puudutava küsimuse Euroopa Liidu Kohtule, võib ta taotleda vahekohtult hinnangu läbivaatamist ja põhjendamist.
135. Kui pool ei võta meetmeid, mida on vaja vaidluses tehtud siduva otsuse täitmiseks mõistliku aja jooksul, on teisel poolel õigus taotleda rahalist hüvitist või ta võib võtta proportsionaalseid ja ajutisi meetmeid, sealhulgas peatada oma kohustuste täitmise tulevaste suhete raames. Tulevastes suhetes määratakse samuti kindlaks, millistel tingimustel võib liidu ja Ühendkuningriigi vahelise mis tahes lepingu osadest tulenevate kohustuste täitmise peatada, sealhulgas vastavalt väljaastumislepingu artiklile 178. Kumbki pool võib selliste meetmete proportsionaalsuse hindamiseks pöörduda sõltumatu vahekohtu poole.

### III. Erandid ja kaitsemeetmed

136. Tulevastes suhetes tuleks ette näha asjakohased erandid seoses julgeolekuga; riigi julgeolek on vastavalt liidu liikmesriikide ja Ühendkuningriigi ainupädevuses.
137. Tulevaste suhetega tuleks käsitleda poolte võimalust võtta suurte majandus-, ühiskondlike või keskkonnaprobleemide korral ajutisi kaitsemeetmeid, mille kohaldamine oleks vastasel korral vastuolus poolte võetud kohustustega. Sellele tuleks seada ranged tingimused ja see peaks hõlmama teise poolte õigust võtta tasakaalustavaid meetmeid. Võetud meetmete proportsionaalsust hinnatakse sõltumatus vahekohtus.

### V OSA: EDASINE PROTSESS

138. Kehtestades raamistiku liidu ja Ühendkuningriigi tulevaste suhete jaoks, kinnitatakse käesolevas deklaratsioonis vastavalt väljaastumislepingus sätestatule, et mõlemal pooltel on kindel kavatsus töötada heas usus välja kokkulepped nende suhete jõustamiseks ja alustada ametlikku läbirääkimisprotsessi nii kiiresti kui võimalik pärast Ühendkuningriigi liidust väljaastumist, nii et sellised kokkulepped saaksid jõustuda 2020. aasta lõpuks.
139. Mõlemad pooled kinnitavad, et Põhja-Iirimaa rahuotsuse saavutused, hüved ja kohustused jäävad äärmiselt tähtsaks rahu, stabiilsuse ja leppimise jaoks. Pooled on nõus, et Ühendkuningriigi valitsuse, Iirimaa valitsuse ja teiste mitmepoolsetes läbirääkimistes osalenute vahel 10. aprillil 1998 saavutatud suure reede kokkulepet või Belfasti kokkulepet (edaspidi „1998. aasta kokkulepe“) tuleb kaitsta selle kõikides komponentides ning et see laieneb 1998. aasta kokkuleppe praktilisele kohaldamisele Iirimaa saarel ja 1998. aasta kokkuleppes sätestatud kõikidele suhetele.
140. Pooled liiguvad selliste tulevaste suhete jõustavate õiguslike kokkulepete väljatöötamisega edasi kahes etapis.

#### I. Enne väljaastumist

141. Käesoleva deklaratsiooni heakskiitmise ja Ühendkuningriigi liidust väljaastumise vahelisel ajal tegeleb kumbki pool ettevalmistava korraldusliku tööga, mille eesmärk on võimaldada alustada kiiresti ametlike läbirääkimisi ja nendega edasi liikuda.
142. Selle töö tulemusel tuleks koostada plaanitav ajakava vajaliku tööprogrammi elluviimiseks, olles teinud enne kindlaks tõenäoliselt kõige suuremat tähelepanu nõudvad valdkonnad, nagu näiteks elemendid seoses alternatiivse korraga, millega tagatakse alaliselt range piirikontrolli puudumine Iirimaa saarel.
143. Samuti kaaluvad pooled ametlike läbirääkimiste logistilisi aspekte.

#### II. Pärast väljaastumist

144. Pärast seda, kui liit on astunud kõik vajalikud sammud Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 218 alusel ametlike läbirääkimiste alustamiseks, nähakse ette, et pooled peavad paralleelselt läbirääkimisi kokkulepete üle, mida on vaja selleks, et anda tulevastele suhetele õiguslik vorm.
145. Vahetult pärast Ühendkuningriigi väljaastumist, ning tuginedes kummagi ettevalmistavale tööle, lepivad pooled kokku programmis, mis sisaldab järgmist:
- läbirääkimisvoorude struktuur ja formaat, sealhulgas seoses paralleelsete koosolekutega; ning
  - läbirääkimisvoorude ametlik ajakava.
146. See programm koostatakse nii, et pooled saaksid viia ellu punktis 138 osutatud ühist kavatsust.

#### III. Läbivaatamine

147. Pooled korraldavad pärast Ühendkuningriigi liidust väljaastumise kuupäeva vähemalt iga kuue kuu tagant kõrgetasemelise konverentsi, et teha ülevaade edusammudest ja leppida niivõrd, kui see on nende vahel võimalik, kokku edasises tegevuses.